

Lapin älykkään erikoistumisen strategia 2023–2027

Lapin älykkään erikoistumisen strategia tukeutuu 2023–2027 vuosina selkeästi Lapin keskeisten toimialojen potentiaaliin: malmit, matkailu ja metsät, jotka nousevat esille maakunnan valtuuston hyväksymästä Lappi sopimuksesta samoin kuin pyrkimys kestävän kehityksen edistämiseen.

Älykkään erikoistumisen strategiassa on jäänyt vaille huomiota Lapin erityinen ja monipuolinen kulttuuri ja tutkimuslaitokset sekä niiden suomat mahdollisuudet, arktisessa älykkäässä erikoistumisessa, TKI-toiminnan resurssina, kohteena ja mahdollistajana. Lapin kulttuureja, tutkimusta ja tuotantoja ja olisi syytä vielä tarkastella Lapin strategisena älykkään erikoistumisen mahdollisuutena geopolitiittisesti muuttuneessa toimintaympäristössä.

Kestävän kehityksen työssä TKI-toiminnassa on tärkeää ottaa huomioon erityisesti arktisen alueen energiatarpeen kestävätkä ratkaisut huoltovarmuuden ja muun muassa myös saavutettavuuden, tiedonsiirron ja kulkuyhteyksien osalta.

Strategiassa on perusteltua kiinnittää huomiota hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen sekä turvallisuuden vuoksi puhtaan ruuan tuottamiseen, joka kriittisenä resurssina nousee nyt ruokaturvallisuuden kärkeen erityisenä huolenaiheena saatavuuden ja puhtauden vuoksi, saati sitten jonkin syvemmän kriisin kohdatessa. Lapista löytyy sopivia alustoja, tiedettä ja tutkimusta mm. Kevolla, Värriöllä, Sodankylässä ja Kilpisjärvellä sekä laajoja, kansainvälisiäkin tiede- ja yritysverkostokytkentöjä TKI-toteutuksille, kestävän kehityksen toteuttamiseen myös tälle sektorille.

Onnistumisia tuottaa TKI-rahoituksen ja verkostojen tavoitteellinen yhteistyö ja tähän strategialuonnoksessa kiinnitetäänkin hyvin huomiota. Mikäli TKI-toiminnan ja -palveluiden yhteyttä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kesken ei saada nykyistä paremmaksi, TKI-rahojen hyvä saavutukset ja tuotokset jäävät jalostuksessa, teollisuudessa ja hyvinvoinnin osalta harmittavan suurelta osin käyttämättä. TKI:ssa rahoittajan, korkeakoulujen ja yliopistojen sekä yritysten yhteistyön kehittäminen, parantaminen ja konkreettisten tavoitteiden asettaminen luovat yhteistyön kautta kestävää hyvinvointia.

TKI-toiminnan ja yritysten/elinkeinoelämän yhteistoiminnan pullonkaulat on syytä selvittää, elleivät ne ole jo tiedossa, ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet niiden

poistamiseksi, jotta määrälliset ja laadulliset sijoitukset sekä saadut tulokset eivät jää hyödyntämättä.

Käytännössä tiedetään, että esimerkiksi digitalisaation ja teknologiakehityksen saavutuksia niin sanotusti notkuu hyllyillä, koska koeluontoisia suuremman volyymin jalostus-, kokeilu- ja tuotantoympäristöjä ei ole käytettävissä niiden testaamista varten. Tämä ilmiö on tiedossa oleva pulma niin malmien kuin metsänjalostuksessa samoin kuin puhtaan energian tuotannossa. Asian ratkaisemiseen Lapissa tarvitaan julkisen ja yksityisen tahon yhteistyötä, osaamista ja rahaa, jotta koulutuksen ja kehitystyön panostukset eivät valu hukkaan.

Vain 15 % Lapin yrityksistä tekee yhteistyötä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Lapissa ei yritykset, kunnat ja muut toimijat eivät tunne tarpeeksi maakunnan alueen TKI-toimintayksiköitä ja toimintaa sekä sen suomia mahdollisuuksia. Osittain tämä johtuu siitä, että TKI-työhön kohdennetut resurssit sijaitsevat enimmäkseen Kemi-Tornion alueella ja Rovaniemellä.

Tilannetta ja TKI-toiminnan vaikuttavuutta voidaan parantaa koko maakunnassa kytkemällä yhteistyöhön mukaan maakunnan eri aloja edustavat, eri puolilla sijaitsevat tieteellisten tutkimuslaitosten yksiköt. Muun muassa näitä olemassa olevia yksiköitä hyödyntäen voidaan TKI-rahoitus ja työ saada paremmin hyödynnetyksi koko maakunnan kehittämiseen, tutkimustiedon hyötykäyttöön sekä opetuksen ja myös esimerkiksi matkailun tuotteiden, sisältöjen ja kestävyuden kehittämiseen.

Lapin älykkään erikoistumisen strategiassa olisi tarpeen kiinnittää huomiota myös taloustaitojen ja liiketoimintaosaamisen kehittämiseen. Löytyykö TKI-työkalupakista koko koulutus- ja opiskelukentän uudistamiseen ratkaisuja ja välineitä, joilla voidaan vastata eri aloille valmistuvien ammattilaisten ja maisteritutkinnon suorittaneiden talous-/liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen. Työelämässä alalla kuin alalla talouselämän taidot osoittautuvat mm. kestäväen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta jatkuvasti kriittiseksi vajeeksi niin yksilön, yhteisön kuin työelämän tuottavuuden ja kestäväen hyvinvointikehityksen kannalta.

Strategiassa kiinnitetään huomiota myös viestinnän kehittämiseen, mikä on erittäin tärkeä ja tarpeellinen kirjaus myös käytännössä toteutettavaksi. Sekä julkisilla että yksityisillä toimialoilla, yrityksissä, kunnissa ja kansalaisten keskuudessa on varsin hankalasti saavutettavissa selkeää tietoa TKI-toiminnasta, rahoituksesta ja hankkeista. Älykkästä erikoistumisesta, TKI-toiminnasta ja rahoituksista, hankkeista ja mahdollisuuksista päästä osalliseksi/mukaan tarvitaan selkeää ja näkyvää viestintää. Toimiva viestintä eli parempi tiedon kulku ja saavutettavuus jo sinänsä poistavat tulppia ja tukoksia älykkäältä erikoistumiselta Lapissa.